

„Nem tudokegy gonosz Istenben hinn i!”

Tömény pipafüst és Mozart zongoraversenye. A Kincskereső kicsiny szerkesztőségi szobájában, ahol Baka István dolgozik, majd mindig szól a komolyzene. Nemrégiben adták ki a költő válogatott kötetét, Égtájak célkeresztjén címmel, mely inkább gyxjteményes kötet. Húsz év termése 1969-től egészen 1989-ig. Verscímek, ciklusok álltak helyre, amiket korábban megcsontított a cenzúra. Most már csak az önkontroll „cenzúrázott”.

- A katasztrofista költészetnek sokféle megnyilatkozása lehet. Egymástól olyan eltérő lírikusokra, mint mondjuk Petri, Lator László, Kukorelly vagy Baka István rá lehet húzni a katasztrofista címkét. Am a te költészetet inkább az apokaliptikuság jellemzi. A szó görögül kinyilatkoztatást jelent. A vég bejelentését. Csakhogy az idő - a 60-as, 70-es évek -, melyben elindult s kiteljesedett a költészeted, épp szemben áll az apokaliptika irodalmának általában jellemző indukálójával, nagy társadalmi mozgásokkal, természeti katasztrófákkal. Hiszen nyugalom volt, lát-szólagos prosperitás...

- Teljesen igaz, amit mondasz. Valóban apokaliptikus líra az enyém. Mégse mondanám katasztrofistának. Pontosabb az apokaliptika kifejezése, mert egyetemesebb. A katasztrófa egyedi jelenség. Az apokaliptiszt ugyan kísérik katasztrófák is, de az előbbi inkább folyamat. Tarkovszkijnak a Filmvilágban megjelent interjújában mondott a rendező egy nagyon fontos dolgot, azt tudniillik, hogy az apokaliptisz évszázadok óta tart, ráadásul a bibliai recept szerint. Tarkovszkij példának említi az Ūröm-csillagot. Tudod, hogy Csernobil mit jelent?

- Nem, nem...

- Azt jelenti, Ūröm. Ukrán nyelven... De te a versek társadalmi hátteréről kérdeztél. Gyermekek és kamasz voltam a 60-as években. Ugy nőttem fel, hogy nem láttam a világ ellenpédáit, gyakorlatilag máig nem jártam Nyugaton. Fogalmam se volt, hogy létezhet egy másik valóság, ellenben itt azt tapasztaltam, hogy nyugalom és béke van, s hogy a dolgok egy kicsit jobbra válnak. Ugy gondoltam, megvan az esélye annak, hogy az ember önmaga legyen. Mindez azonban a kommunizmushoz fűződő tévhittekekkel volt kapcsolatban. Azt hittem, kialakulhat egy olyan igazságos társadalmi rend, amiben az ember egyszerre lehet individuum, s egy közösség egyenértékű tagja. Borzalmas tévhit volt ez, tele csapdákkal, zsákutcákkal, az államvallásba vett őszinte reménnyel... Az én eszmélő nemzedékem nem tudott a hazug perekről, az embertelen börtönökről, a tévesz-szervezés erőszakosságairól, s miközben Rilket, Thomas Mannt, Camus-t, Sartre-t olvasott - mert ezek az írók akkor jelentek meg számunkra először hozzáférhetően -, nos ezek az irodalmak számunkra nem a mi valóságunkat kérdőjelezték meg, hanem azt, amiben megszülettek. A Nyugatot. Ugy hittük, a mi általunk megélt világban nem lehet helye például az egzisztencializmusnak. A főlésmelésnek aztán fájdalmas fokozatai voltak. Ha először csalódtunk is a felszínben, még védjük az eszmét. 1968 után a nyugati baloldali mozgalmak befuccsolásával és Csehszlovákia lerohanásával már ezt sem lehetett... És én, aki egy hamis internacionalizmus szellemében nőttem fel, ezután váltam vidéki magyarként nemzeti elkötelezettségűvé.

Különben nekem épp a legjobb, viszonylagosan a leggazdagabb években ment a legrosszabbul. Ekkoriban voltam a legszegényebb. S amikor lefelé szálló ágba jutott az ország, akkor rendeződtek valamelyest a dolgaik... Szóval a romlás jelei igenis látszóttak. Csak az nem látta, aki vak volt, vagy akinek érdeke fűződött ahhoz, hogy ne lássa.

- Nem, sajnós nem. Nemcsak Istenben, semmiben. Valamikor nagyon fiatalon hittem a közösségi társadalom eszményében. Am amikor ebben csalódtam, nem találtam meg az utat Istenhez. Én nem tudok egy gonosz Istenben hinni!

- Nem, sajnós nem. Nemcsak Istenben, semmiben. Valamikor nagyon fiatalon hittem a közösségi társadalom eszményében. Am amikor ebben csalódtam, nem találtam meg az utat Istenhez. Én nem tudok egy gonosz Istenben hinni!

- Gonosz?? Isten gonosz??!

- A tavaly márciusi, Ilia tanár úr által szerkesztett Jelenkorban megjelent Szonett és ellenszonett című verseidben így írsz erről: „A cukormázként csillogó ígérlet / csipkék habok és női kelleme / elárasztják az alkonyi eget / de foszlik sebesen mi megígért // s még sebesebben a nyolcvanas évek / diszletei a deodorozott / hónalj-üléstermek és elnyomott / bxs amely átítatja még a véget”... Am úgy gondolom, nemcsak a megcsaló tapasztalati valóság, hanem a te lelki alkatod is determináló volt az apokaliptika-érzetben. Vonzódásod az örvényhez, a démonhoz...

- Persze, hiszen az ember csak azt tudja lereagálni, amihez valamiféle lelki köze van. Én nem démonikus, inkább a démonokra érzékeny, szorongásos ember vagyok. Szorongásaim növelik démonikussá a belső valóságot irracionálisnak, mert valamikor rendkívül racionálisnak hittem. Még ma is a racionalitásból indulok ki, ezért ragaszkodom verseimben a kötött formákhoz, a nagyon világos szerkezethez, és a mindig értelmezhető, rendszert alkotó metaforákhoz...

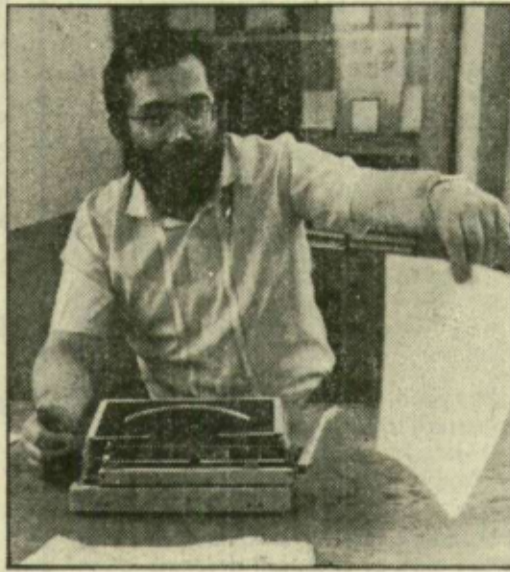
- Hiszel?

BAKA ISTVÁN

Post aetatem vestram

- jegyzetek egy fordításkötethez -

Ezerkilencszáznyolcvannyolc telén
egy nagy sötétlő erdőbe jutottam;
már túl lehettem életem felén
(vagy mégsem?) így reménykedem titokban);
se igaz út, se csalfa, messzi fény,
csak egy a biztos: Brodskij fordítottam,
ki számzótt, mint enmagamba én,
de boldogabb, mert én itt, ő New Yorkban;
emlékszem: hetvenegyben ott, a Né-
va nyirkos partján Post aetatem nostram
- latin nevű - poémáját elém
letette egy boglyas fiú a roppant,
Nyevszkij prospekt-i ház emeletén;
egy japán diáklánnyal jártam ottan,
orosz szakos volt, most Párizsban él
barátommal, ki... eleget locsogtam
e tárgyról épp, de - ha már belefogtam -
hadd mondjam el: magyarra átévém
e verset a minap, s nem is titokban,
- bizony, nem hittem volna akkor én
(bocsánat, hogy két rímet visszahoztam);
hol is tartottam? nyolcvannyolc telén
a hetvenegyben így jutottam
vissza - virult a genszek, és remény
se volt, hogy egyszer az archívumokban
elsüllyedt akták - post aetatem vestram -
előkerülnek új gen(min)szekek felém...
Örvendezünk hát, és nem is titokban,
de kis szobánkban, nyolcvannyolc telén
(ne számold, mennyi rímet visszaoptam);
elég is ennyi - némulok, szegény
magyar, ki - hetven éve már - sarokban
térdeplek Európa szegletén.

DARVASI LÁSZLÓ

PODMANICZKY SZILÁR

Ködarc vidráva

(majális)

Jól főzők. Őt ételt főzők j mire ezt bárki is olvashat het, hogy már 10-re vagy szaporodik a számuk. Ezt ségesnek tartom leírni, hogy nyes olvasóm realitásér szakadatlan kielégítsem vonzódom a valóság elegán nyagolásához, mint azok fekvő jószágokról álmodnak muk végén javítást tesznea, hogy szőröstül-bőrőmagoké legyen. Hogy a sz kincs, csak félig igaz, a más ére azt mondom, hogy higgyél nekem - csak kics gyok csúnya. Nézhetem, s küldhetem én a sövény m álldogáló, felheccelt szé szonyt a dombtetőre, hogy zon nekem a keng nadrágijában mahagóni lev főtt teát, az úgy botlad hogy ijedtségem büntudat pozódna. Aldom azt, aki k kon és sárkányokon s a pok minden ijedelmen keresztül s most jutalmaz. Keze hó mint az enyém, haja rövid, az enyém, szempillái hos mind enyém. Am a szemé enyimé előbb kék mint sz koszoskék (mintha nem l soha csutalkolva). Szájam ceremónia hangjai, mely valljak kissé az izgágaságró szedelembe sodor majd egy napon: föl-alá bújkálok a f zött, rágom a kezem és sz öklendek kakaós reggelit, azt a fény csillámai apró pokként megtapasztalják és ist len magyarázatra térítse miszerint az finom, mely n dik útján a szájban megt ízét bukkán fel. Mert ha m a fájdalom, legalább han bírjam, s lássam reszket vad, állatbőrbe bújt formá sát. Oly hevülten szakad r feszes szent égbolt, hogy el pulva hallásban, látásban, és gondolat nélkül végre har lani kezdek. Kinek karjai nem ment barátság, o egyezsége éjszaka és napp és észak, ottan hallani e s kat: szeresd őt, s halálod lékezz meg róla, bútanl édes hangodon ereszd el le darabjaid, s magaddal térj látszó ösvényre, hogy legy torsága, melyben nem fog hallani nem fog ő sem, mi ez fogja hallani s vélni, lát övé, nem hideg.

Smivel látom, értelmét tam istenek, s nem ő kupál a fejem, addigra beereszte gam e finom barlangba, me hússal való érintését tét csakhogy az Ur bizonyossá gyen az is, mi ellene szól durva szavak, akár önfepajzán cselekedetek for ban. De ragadhatna ez k nyugalomra, férfias moz lanságra, hol a mell, s a ha arcél egyetlen irányba n hová szemnek, kéznek útj csen, csak a parancsolás hallik, mely nem egyéb öri dekezésnél, egy gigondolt püfölesénél, ahogyan így ról hozzáférhetek. De im, den sarkalat és cinizmu szart se ér, midőn az besz nincsen, akinek úgy adták: ba a szavakat, mint más kapegy napon. Sovány vig lás mondom, hisz vékony mészetem, az űr, a fenségesen kitarul, szom szemedet issza, mint két közt választ a vizet éhez, s dat az égre tereli azonnyon